

Ifjúsági könyvek Karácsonyra

A leventeifjúság kimondotta: „1942 Karácsonya a fronton küzdő honvédeké!” A gyönyörű kezdeményezéssel nincs ellentétben az, hogy a gyermekek ma is, 1942 decemberében is boldog izgalommal lesik a karácsonyi könyvújdonságokat. A könyv nemcsak a legszebb ajándék, de egyben a holnap Béla átdolgozásában. Andersen legszebb meséit viszont Rítóók Emma fordításában újította fel az Áthenaeum. A fordító is, az illusztrátor Fáy Dezső is érezte, hogy Andersen nagyigényű: azok közé az ifjúsági írók közé tartozik, akit a felnőttek is írónak számítanak.

Kezdjük szemlénket az „örök könyvekkel”. *Robinson*¹ Wal Paget és mások kedves, régi rajzaival adta ki a Franklin-Társulat Domby Béla átdolgozásában. Andersen legszebb meséit viszont Rítóók Emma fordításában újította fel az Áthenaeum. A fordító is, az illusztrátor Fáy Dezső is érezte, hogy Andersen nagyigényű: azok közé az ifjúsági írók közé tartozik, akit a felnőttek is írónak számítanak.

A magyar irodalom ifjúsági klasszikusai közt most is Benedek Elek áll az élen. Minden sorát érdemes kiadni, s ezért legelsőbb is az ifjúsági lapokat kell átböngészni újra. A vállalkozó szellemű kisfiú színes és izgalmas tapasztalatai örök téma. Ezúttal *Veréb meg Gavallér Jankó kalandjai* kerültek kötetbe; örömmel láttuk viszont itt is a régi élelapok modorára jellemző rajzokat. A csínyek helyett melegség és fantázia jellemzi a másik kötetet, amelynek *Mesék és elbeszélések* a címe.² A Frankovszky Adrienne illusztrálta könyvben tarkán keverednek össze a tündérmesék és az erkölcsei tanulóágra kiélezett, a mai életből vett elbeszélések. De Nagypapó szíve és művészete így is le fogja kötni a kis olvasókat — s a hajdani kis olvasókat is...

Mint a tavalyi könyvpiacon, az idein is van egy „felnőtt klasszikus”. Gyulai Pál a jórészt a nép ajkán is élő meséket s a Flóri könyvébe illő, fejbenmaradó verseket foglalta végleges formába az öt jellemző kedves, komoly humorral és magyaros értelmességgel.³ Györgyi György illusztrációi kitűnően szolgálják a célt.

Új mesék vannak Vajda Marietta *Csengő tulipán* c. kötetében.⁴ Izes, népi hangú mesék. Gortvay Stefánia rajzaiban kitűnő a mozgás és az erő, csak szépségideálja nagyon földi, sőt metropolitán. Hol lásson az ember igazi égi, szende szépséget, ha nem gyermekkorában, tündérmeséiben?

Remek kiállításban hozta kiadója⁵ a legnagyobb skandináv mesélő, Ossian Eiqström képzelőerőt képző, kedélyt formázó könyvét. *Karin és a varázsló* éppúgy külön szín, mint valamikor Alice kalandjai voltak. A mai gyermek nem fogja különösnek találni és Róna Emy rajzai különben is átszegték a zökkenőn.

Az exotikus kalandok kedvelői is megtalálják a számításukat. A sok közül Molnár Gábor *A kutyafejű szikla* c. regényét emelhetjük ki,⁶ amely nemcsak a Parana-parti őserdő rejtelmait érezteti meg, de — ami épp ilyen nevelő hatású — a kutató életének szép izgalmait is. Ilyen könyveken nevelkedtek a tevékeny és kíváncsi századok nagy férfiai, — ilyenekre van szükség ma is. Nemes Török János rajzai elhithetőek.

De sokkal nagyobb számúak ebben a nehéz esztendőben azok a könyvek, amelyek a kisfiú hazai életének értelmét és költészetét keresik. S ha kaland kell, azt is ez az élet adjon! Részben a Pál-utcai fiúk kísértenek még mindig, részben a Huckleberry Finn vagy a *Tamás bátya kunyhója* (az utóbbit szép új kiadásban bocsátja rendelkezésünkre Darvai Móric⁷) folyóparti poézise. Az elhagyott gyermek, azaz: az apjától elhagyott gyermek, mert egy csomó barátot: ifjat és vént, még kutyát is talál a magára maradt kisfiú, — olyan szép, érzelmes történetre ihlette Havas Zsigmondot, amilyent csak Dickens hű olvasói álmodnak. A *Didergők* igazi író munkája s ami fő: igazi gyermekbaráté.⁸

A leendő magyar társadalom meleg egységét szolgálja egy másik szép könyv: Bodnár István *Négy igaz barát*-ja. Hiszen az egyikből ezüstkalászos gazda lesz, a másikkól műhelyvezető, a harmadikkól újságíró, a negyedikből tanár. Együtt boldogító együttes.⁹ Tamás Lajos regényének már a címe is jelzi, hogy kalandvágyó gyermekek vízparti boldogsága elevenedik meg benne. *Mi történt a Kompkötő-szigeten?* — izgalmat árasztó kérdés és költői lélekből jön rá a felelet. A könyvnek csak használna, hogy Tamás Lajos maga kísérő rajzokkal.¹⁰

A tavalyi nagy szenzáció: a „Szekunda-irtó R.T.” megérdemelte, hogy a „diákcsoport-regénynek” nevezhető alfajban továbbra is magának követelje a központi helyet. A két vetélytárs-osztály: A és B kel ádáz, de nemes versenyre Szegváry Mihály új regényében, melynek

sokatigéző címe: *Kitört a diákháború!*¹ Viszont a detektív-örténet, kémhistória és a diákregegy sikerült keresztézése *A titokzatos alagút*, Marssó József regénye, a Könyvbarátok Kis Könyvei mássik újdonsága. Janovits István és Jáski István rajzaít dícséret illeti.

A serdülő leányok számára készült könyvek közül Geöcze Anna és Erzsébet levente- és cserkészlányok számára készült, pompás könyve: *Viola első táborozása*² és Benedek Marcell *Flóra* c. könyve³ áll előtérben, amely Benedek Elek könyvének készült, az ő jegyzetei alapján írta fia. A Bach-korszakban magyar lelkek összehajolásán dolgozik egy bájos fiatal leány — ez a kis regény el sohasem évülő tárgya. A kötetben még egy ilyen rövid regény van. Ez is korfeltámasztó könyv: *A láthatatlan testőr* a címe és levélregény. Szép, költői, harmatos ez is. A kötetet E. Kühner Ilse illusztrálta.

Folytathatnók. S olyan végletes példákat hozhatnánk fel, mint az ifjúságot érdeklő és alakító könyveket, amilyen Colerus bevezetése a matematika történetébe: *Pythagorastól Hilbertig*,⁴ vagy Manzoni klasszikus regényének, *A jegyesekek* magyar kiadása (Révay József fordításában).⁵

Hogy az ifjúsági regénynek fölfelé nincs határa, mindenki tudja. A serdülő fiúnak alkalmasabb könyvet nem ajánlhatnák, mint Dékány Andrásét: *A huszadik század világvándorait*.⁶ A szerző maga is kutatónak készült: azért érzi úgy át a nagy utazók jelentőségét és élményeit. A magyar fiúnak bizonyára tárgul a dolmánya, mikor Stein Aurél, Tor-day Emil, Ligeti Lajos, Almásy László, Baktay Ervin nevét olvassa. Aki ezt a szép könyvet végigolvassa, az már szinte férfi. Azé a jövő.

¹ Franklin-Társulat.

² Athenaeum.

³ Singer és Wolfner.

⁴ Forrás.

⁵ Egyetemi Nyomda.

A többi kiródktól a könyvek lapzártáig nem érkeztek meg.

Gyermek a lanton

A gyermekeknek szóló könyvek után a felnöttek joggal kérdehetik: hát mi, mi hogyan szívhatunk egy kis karácsonyi hangulatot? Azt is tanácsolhatnánk nekik, hogy olvassák el gyermekcük karácsonyi ajándékkönyveit. De nem tanácsoljuk: nélkülünk is megteszik. Inkább a legszebb karácsonyi könyvek egyikét ajánljuk minden felnőtt s különösen minden népművelő figyelmébe: Kuszák István antológiáját. A soproni szerző olyan tökéletes gyűjteményét hozza a gyermekről írt verseknek, s olyan új szempontok szerint csoportosítja anyagát, hogy ebből mindjárt a szülő (nevelő) és a gyermek viszonyának minden fajtája élénk világlik. Anyáknak, apáknak, nevelőknek, melegszívű embereknek nem képzelhetünk ennél alkalmasabb ajánlékkönyvet.

H. V.

Lélekűdítő népművelési előadások

A kaposvári hadikórházakban ápolat hős honvédeink részére kedélynevelő, szórakoztató és emellett tanító előadásokkal rendez a vm. Népművelési Bizottság. Az előadások leginkább irodalmi anyagból merítik tárgyukat, így Gyóni Géza, Mécs László, Móra Ferenc, Petőfi Sándor, Mikszáth Kálmán, Jókai Mór stb. élete, valamint munkái kerülnek bemutatásra. De *A mi Kormányzónk*, *Körösi Csoma Sándor*, *A mi dalaink* stb. címen is folyik a munka, egyidőben 8 helyen is, dallal, zenével, szavalattal, tréfás jelenetekkel és szépirodalmi munkák felolvasásával.

Z.

Karácsonyi ajándékul nagyon melegen ajánljuk Hegedős Gitta „OSZTOGATÓK“ című regényét, amelynek hősei egy tanítópár. Ára 8 P. Megrendelhető a szerzőnél: Mezőberény, Békés megye.

Felelős szerkesztő: Hankiss János. — Felelős kiadó: Milleker Rezső.